

Гайденко та інші. Під керівництвом хормейстера Вікторії Воскобойнікової хор готує україномовний концерт, який буде включати в себе твори цих талановитих українських композиторів. Цей крок свідчить про бажання ансамблю долучитися до розмаїття українського музичного світу та висловлювати солідарність через мову музичного мистецтва.

Юлія Іванова

ЖІНОЧЕ ХОРОВЕ ВИКОНАВСТВО В УКРАЇНІ: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ

Початок розвитку жіночого хорового виконавства нерозривно пов'язаний з релігією. Ще за часів язичництва існували обрядові дійства, які супроводжувались гуртовим співом, переважно у виконанні дівчат.

Професійне жіноче хорове виконавство розвивалось завдяки виникненню в Україні жіночих монастирів. Перша школа для дівчат була відкрита княгинею Анною при Андрієвському жіночому монастирі ще у 1086 році. Згодом жіночі монастирі поширилися і в інших містах України. Наприклад, Свято-Духівський жіночий монастир (м. Путивль, Сумська область), Георгіївський Данівський жіночий монастир (Чернігівська область), Хорошівський Вознесенський монастир (с. Хорошеве, Харківська область) почали працювати ще у XVII – XVIII столітті. На західноукраїнських землях існував хор першого жіночого товариства «Сестрицтво» при Церкві Різдва Христового. Очолювала цей колектив Євгенія Барвінська. У хорі багато років співали сестри Крушельницькі, у тому числі відома оперна співачка Соломія. Також у Західній Україні хоровий спів активно розвивався і за межами церкви у музично-просвітницьких товариствах. Існують згадки про існування жіночого хору при Галицькому музичному товаристві.

У XIX столітті з'являються навчальні заклади для жінок – пансіони шляхетних дівчат, жіночі гімназії, єпархіальні училища. Від 1812 року у Харкові починає діяти інститут шляхетних дівчат. Під час музичних вечорів та випускних іспитів, які проводились у інституті, хор дівчат виконував складні чотирьохголосні твори, які часто були написані самими вихованками.

У Києві інститут шляхетних дівчат було засновано 1836 року. Музичні заняття у ньому проводили кваліфіковані викладачі, зокрема тривалий час в Інституті працював М. Лисенко.

Також у 1854-1917 роках в Україні функціонувало 13 єпархіальних жіночих училищ, перше з яких з'явилося у Харкові (1854 рік). За навчальною програмою церковний спів посідав центральне місце та викладався 12 годин на тиждень. У Тульчинському єпархіальному училищі хоровий спів викладав М. Леонтович, який влаштовував у закладі музичні вечори та масштабні концерти української музики. Під його керівництвом дівчата самотужки ставили цілі оперні картини.

Перші жіночі гімназії в Україні, що мали назву Маріїнські, існували у Харкові, Одесі та Києві. Викладати спів запрошували відомих корифеїв хорового мистецтва. У Фундуклеївській гімназії (м. Київ) викладачем був О. Кошиць.

У 1917 році унаслідок революції владу захопили більшовики, які заборонили діяльність монастирів, закрили інститути та гімназії. Хорове мистецтво цього періоду у більшості було аматорським. Жіночі хори створювались при фабриках, заводах.

У 1930 році композитором Василем Верховинцем було засновано самобутній колектив «Жінхоранс», який вже в ті часи використовував театралізацію хорового виконавства. Василь Миколайович займався безпосередньо хоровим співом та постановкою хореографічних композицій, а його дружина – Євдокія Іванівна Доля, займалась режисурою постановок та акторською майстерністю. В епоху сталінських репресій керівників «Жінхоранс» було репресовано, а хор припинив своє існування. Після повернення із заслання Є. Доля відродила колектив, завдяки чому він проіснував до 1970 року. Згодом до складу хору було введено чоловічу групу і перейменовано у хор «Полтава», який і досі працює при Полтавській філармонії.

Аматорське жіноче хорове виконавство продовжує свій розвиток і сьогодні. У сучасному культурному просторі України його репрезентують жіночий хор «Оріана» (м. Одеса, кер. Г. Шпак), народний аматорський жіночий хор «Мелодія» (м. Івано-Франківськ, кер. С. Щербій), Бережанський жіночий камерний хор, що складається з викладачів музичної школи. Жіночий хор «Веснівка», який утворено із наших співвітчизниць у Канаді, продовжує традиції українського хорового мистецтва далеко за межами країни.

Вже у перші повоєнні роки почали відкриватись музичні відділення при педагогічних училищах Харкова, Одеси, Львова, де хоровий спів був обов'язковою навчальною дисципліною. Сьогодні жіночі хори існують майже у кожному педагогічному коледжі, університеті, училищі культури, зокрема жіноча хорова капела Вінницького педагогічного університету (кер. Н. Кравцова), жіночий хор «Оріана» Криворізького обласного музичного фахового коледжу (кер. Л. Василенко), жіночий хор Уманського педагогічного училища (кер. Г. Лисак), жіночий хор Тернопільського педагогічного училища (кер. М. Іздепська-Новіцька), хор «Дівочі мрії» Львівського музичного фахового коледжу ім. С. Людкевича (кер. Н. Поворозник), жіночий хор «Аніма» Харківського педагогічного університету (кер. А. Соколова), жіночий хор «Розмай» Харківської гуманітарно-педагогічної академії (кер. Ю. Іванова), жіночий хор «Soprano» Рівненського державного гуманітарного університету (кер. О Дем'янюк) та інші.

Жіночий хор Київського інституту ім. Глієра є учбовим хором, який за виконавським рівнем наближується до професійного. Він був створений 1985 року за ініціативою Галини Горбатенко, яка і очолила хор. У репертуарі колективу завжди переважала музика українських композиторів.

Жіночий хор «Павана» Національного педагогічного університету ім. Драгоманова теж було створено 1985 року. Очолює хор Людмила Байда. Свою назву колектив отримав завдяки блискучому виконанню хорової

містерії «Павана» Віктора Степура під час виступу на III Всеукраїнському конкурсі хорових колективів ім. Леонтовича, де хор отримав Гран-прі.

Жіночий хор імені С. Фоміних, який з'явився 1975 року на базі Миколаївського училища культури, безумовно, й нині є одним з кращих представників жіночого хорового співу. Його засновниця Світлана Григорівна Фоміних, трагічно загинула, тож зараз хором керує її учениця Тетяна Островська, яка змогла зберегти оригінальний стиль колективу. Керівниця сама є автором аранжувань для хору. Під орудою Т. Островської у 2021 році вони стали володарями Гран-прі IX Всеукраїнського конкурсу хорових колективів ім. М. Леонтовича.

Діяльність жіночих хорових колективів високого виконавського рівня обумовила звернення композиторів до написання творів для жіночого складу. Яскраві зразки представлені у творчості Лесі Дичко, Ірини Алексійчук, Ганни Гаврилець, Михайла Шука, Ігоря Щербакова.

Гендерна політика, яка впроваджувалась державою починаючи з другої половини XIX століття, спричинила значне поширення жіночого хорового виконавства. Із здобуттям Україною незалежності виконавський рівень жіночих хорів зазнав значного зростання. На сьогодні в Україні існують декілька високопрофесійних жіночих хорів, які своєю діяльністю спонукають та надихають сучасних композиторів на створення різножанрових творів саме для жіночого складу. Ці твори нерідко стають перлинами національної хорової творчості, на рівні з партитурами для мішаного складу.

Тетяна Ланіна

Світлана Гмиріна

КОНЦЕРТНА ДІЯЛЬНІСТЬ СТУДЕНТА-ВОКАЛІСТА ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ПРОЦЕСУ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ

Концертна діяльність здобувачів освіти Київського університету імені Бориса Грінченка є важливим та обов'язковим компонентом процесу фахової підготовки майбутніх солістів-вокалістів і невід'ємною складовою їх